

Валютна

безпека України

Виконали
Студенти групи ФБ-12-2
., Москалюк О.О.

Однією зі складових фінансової безпеки держави є валютна безпека. Це поняття є доволі складним і багатограним, адже являє собою сукупність критеріїв та показників, що характеризують стан валютного ринку, захищеність його суб'єктів на всіх рівнях фінансових відносин, наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів, стан валютних потоків тощо.

Згідно з «Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України», затвердженою Міністерством економіки України, валютна безпека – це стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках [1].

Оцінка валютної безпеки відбувається за рахунок використання як **якісних**, так і **кількісних** показників. До останніх відносять стан валютного ринку, динаміку валютного курсу, показники адекватності міжнародних резервів; сальдо платіжного балансу; коефіцієнт покриття імпорту товарів експорту, обсяги валютних інтервенцій; рівень доларизації, ступінь довіри до національної валюти, показники зовнішньої заборгованості тощо [2]. Однак варто виділити таких три основних індикатори валютної безпеки:

- показник адекватності міжнародних резервів;
- динаміка валютного курсу;
- рівень доларизації.

Роки	Офіційний курс гривні до долара США (середній за період), грн. за 100 дол. США	Абсолютний приріст, грн	Темп зміни офіційного курсу гривні до дол. США до показників попереднього періоду	
			до долара США	до показників попереднього періоду
			%	Відхилення показника від нормативу (не більше 6), %
2004	531,92	–	–	–
2005	512,47	-19,45	-3,66	–
2006	505,00	-7,47	-1,46	–
2007	505,00	0,00	0,00	–
2008	526,72	21,72	4,30	–
2009	779,12	252,40	47,92	41,92
2010	793,56	14,44	1,85	–
2011	796,76	3,20	0,40	–
2012	799,1	2,34	0,29	–
2013	799,3	0,20	0,03	–
2014	799,3	0,00	0,00	–

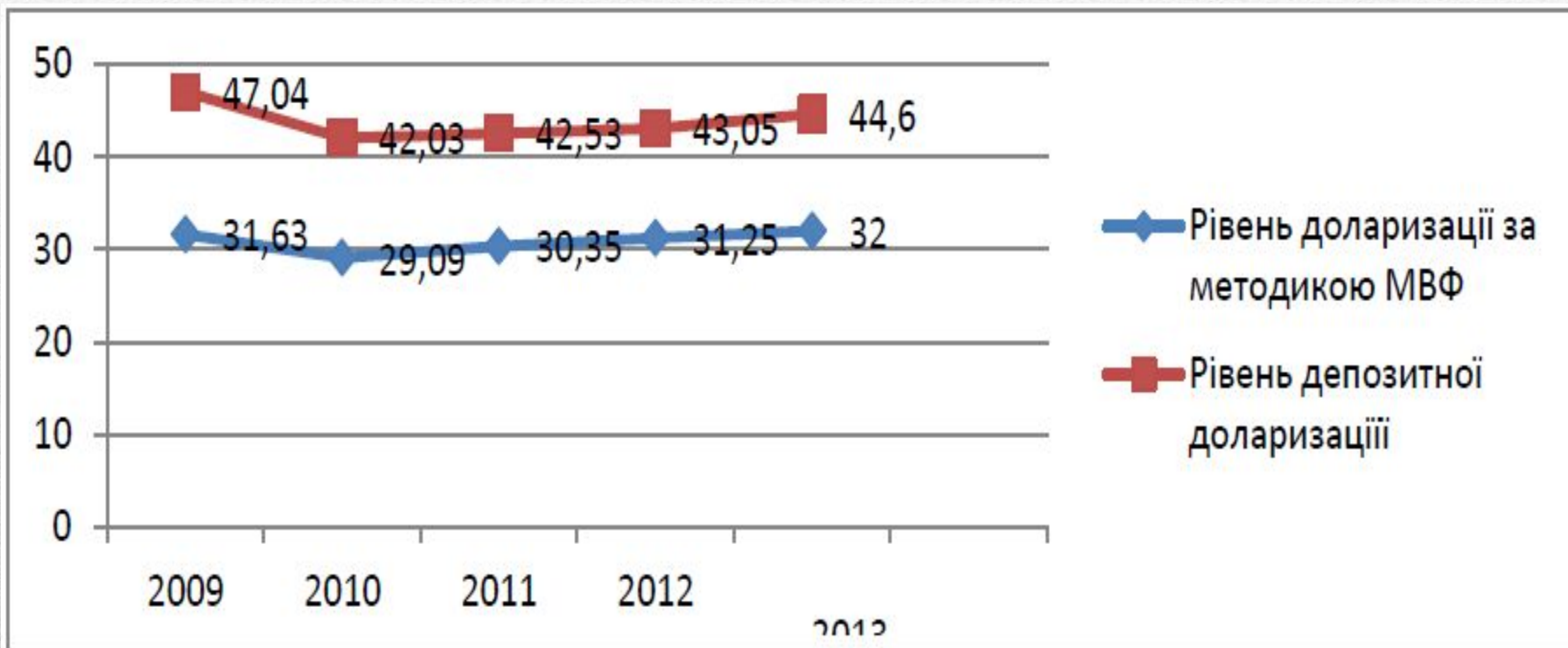
Здійснивши аналіз динаміки валютного курсу протягом 2004-2014 років що відображено в таблиці 1, варто відзначити, що курс гривні до долара США змінювався неоднозначно. Так, спочатку спостерігалась тенденція щодо його зростання, однак, починаючи з 2007 року курс гривні починає стрімко падати і за 2009 рік темп приросту даного показника склав 47,92%. Знецінення національної грошової одиниці України протягом 2008-2009 років пояснюється фінансово-економічною кризою цього періоду, що призвела до зростання інфляційних процесів. Згідно з індикаторами валютної безпеки темп зміни офіційного курсу гривні до дол. США повинен становити не більше 6%, однак внаслідок кризи цей показник перевищив порогове значення в 2009 році на 41,92%. Починаючи з 2010 року ситуація на валютному ринку стабілізується, темп зміни валютного курсу протягом 2010-2013 років не перевищує зазначених нормативів і коливався в межах 793,56 – 799,3 грн. за 100 дол. США. Однак, в 2014 році відбувається стрімка девальвація гривні і її середній курс становив 1188,67 грн. за 100 дол. США. Відповідно, нормативне значення зміни валютного курсу було перевищено на 42,71%. [7].

Підтримання стабільності валютного курсу протягом 2010-2013 років, забезпечувалося заходами валютного та монетарного регулювання [5]. Насамперед Національний банк України суттєво скоротив свою участь у валютних торгах на міжбанківському ринку. Крім підтримки національної валюти через продаж міжнародних резервів, влада України провела ряд адміністративних заходів, щоб стримати попит на іноземну валюту та збільшити пропозицію. Однак, в 2014 році ситуація погіршилась і відбувалась стрімка девальвація гривні, що пов'язано з: від'ємним сальдо зовнішньоторговельного балансу; зменшенням припливу іноземних інвестицій та згортанням інвестиційної діяльності значного числа іноземних компаній; значними витратами на обслуговування боргу; ажіотажним попитом населення на вільноконвертовану валюту, спричинений зростанням політичної напруги; зміною влад; введення вільного плаваючого курсу; загостренням ситуації на сході України.

Сьогодні українська економіка є характерним прикладом прогресуючої неофіційної доларизації. Для здійснення аналізу доларизації економіки використовують такі показники як доларизація грошової маси, доларизація депозитів, доларизація кредитів.

Динаміка рівня доларизації економіки України протягом 2009-2013рр., % [4]

Протягом останнього десятиріччя спостерігається тенденція до зростання доларизації грошової маси. Якщо в період з 2004 року по 2008 рік рівень доларизації не перевищував нормативних значень, а коливався в межах від 23 до 28%, то вже починаючи з 2008 року відбулося перевищення порогового значення в розмірі 30%. Така негативна тенденція була спричинена кризою 2008 року, що призвела до зростання інфляційних явищ, надмірного та неконтрольованого надходження іноземної валюти в державу, і лише в 2010 році завдяки заходам валютного регулювання частка доларизованої грошової маси знизилась до допустимих значень – 29,66%. Однак, така тенденція підтримувалась короткий час і вже з 2011 року рівень доларизації почав стрімко зростати: з 30,83% у 2011 році до 32,4% у 2012 році. Якщо у 2013 році частку доларизованої грошової маси вдалось знизити до 27,48 %, то в 2014 році знову спостерегалось значне зростання цього показника – до 32,42 %. Високий рівень іноземної валюти в готівковому грошовому обігу України протягом останніх років значною мірою пояснюється недовірою населення до національних грошей, купівельна спроможність яких безперервно зменшується.

Функціонування валютного ринку також залежить від обсягу міжнародних резервів, що знаходяться у власності держави. Вони являють собою частину багатства України, що забезпечує внутрішню та зовнішню стабільність національної грошової одиниці, регулювання платіжного балансу України, проведення валютних інтервенцій, забезпечення платоспроможності країни на світовому ринку. Найдавнішим показником достатності міжнародних резервів є критерій покриття імпорту.

Динаміка критерію покриття імпорту за 2009-2013 роки

Відповідно до даного критерію міжнародні резерви повинні бути достатніми, щоб оплатити щонайменше 3 місяці майбутнього імпорту товарів та послуг, якщо надходження іноземної валюти в країну тимчасово припиняться.

Розрахувавши критерій покриття імпорту за 2009-2014 роки (рис. 2), можна сказати, що протягом 2009-2011 років Україна мала достатньо міжнародних валютних резервів, адже термін покриття імпорту становив більше 3 місяців (5,83 – у 2009р., 5,68 – у 2010р., 3,6 – у 2011р.). Однак, критичний показник було пройдено в 2012 році і за підсумками цього року резерви опинились на рівні 2,7 місяців імпорту, в 2013 році спостерігалось скорочення показника до 2,43 і 1,22 місяців імпорту відповідно [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ❖ Наказ Міністерства економіки України «Про методику розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>
- ❖ Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія / О.І. Барановський: Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338с.
- ❖ Береславська О. Дисбаланси валютного ринку України // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 3 (205) – С. 3-45
- ❖ Ляшенко О.М. Економічна безпека та національна конкурентоспроможність в умовах глобалізації / О. М. Ляшенко, Б. В. Плєская, В. К. Бантуш // Культура народів Причерномор'я. – 2009. – №161. – С. 113-118.
- ❖ Співак І. Стабільність гривні: об'єктивна реальність чи вимушена необхідність? / І. Співак, А. Даниленко // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 8. – С. 20-23.
- ❖ Монетарний огляд за 2012 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=503712>
- ❖ Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

